

Dr. Van der Paauw:

DROGE JAREN - GOEDE OOGSTEN; DROGE JAREN NA ELKAAR - BESTE OOGSTEN

Er bestaat enige ongerustheid over de mogelijkheid van minder goede oogsten na een voorafgaand droog jaar. Deze vindt geen grond in wat wij uit het verleden hierover kunnen leren. Droge jaren zijn goede jaren en als zij opnieuw gevolgd worden door droge jaren zijn deze laatste nog beter. Deze medaille heeft ook een keerzijde: natte jaren leveren slechte oogsten en natte jaren aaneen geven nog minder resultaat.

Dit zijn algemeen gestelde regels. Hieronder zal aangetoond worden dat zij juist zijn. Natuurlijk gelden zij niet voor extreme omstandigheden. Zeer droge jaren kunnen, zoals in 1959 nog bleek, op droogtegevoelige gronden veel schade doen. Maar vanuit een ruim gezichtspunt behoeven droge jaren niet te worden gevreesd.

Deze stelling zal worden toegelicht aan de hand van resultaten, die in enige tientallen van jaren hier in het noorden zijn verkregen.

Droge en natte perioden wisselen elkaar af.

Wij zullen de opbrengsten in verband met de regenval beschouwen. Een loek meent misschien dat de regenval een toonbeeld van wisselvalligheid is. Toch is dit bepaald niet altijd zo. Over tijdvakken van enkele tientallen jaren kan vaak een duidelijke regelmaat worden waargenomen, een afwisseling van drogere en nattere perioden. Om deze afwisseling duidelijk te maken tekenden wij voor het tijdvak 1 januari 1880—31 december 1958 een zgn. sommatiekromme van de maandelijkse neerslag. Wij deden dit op de volgende wijze. Eerst werd het maandgemiddelde van de neerslag over dit tijdvak berekend; vervolgens bepaalden wij voor elke maand het (positieve of negatieve) verschil van de gevallen neerslag en dit maandgemiddelde.

Deze verschillen werden nu telkens bij elkaar opgeteld; eerst die van de eerste en de tweede maand, daarna de som van deze beide met het verschil van de derde maand, totdat ten slotte alle 948 (79 × 12) maanden bij elkaar zijn opgeteld. Als deze sommen nu in een grafiek tegen de tijd worden uitgezet, ontstaat een zigzag verloopende lijn, de sommatiekromme. Verloopt deze lijn horizontaal, dan is de neerslag gelijk geweest aan het gemiddelde over 79 jaren. Stijgt de lijn dan was het natter en bij daling droger dan het gemiddelde.

In bijgaande grafiek is een gedeelte van deze lijn weergegeven, namelijk voor de jaren 1915—1958. Het jaar 1959 is er achteraf aan toegevoegd.

Het verkregen beeld is wel zeer de aandacht waard. Het blijkt dat, vooral tussen 1917 en 1947, regelmatig nattere en drogere perioden met elkaar hebben afgewisseld. De duur van dergelijke perioden is meestal enkele jaren. Vanaf 1950 is het weer duidelijk natter geworden, de lijn stijgt voortdurend, totdat bij de aanvang van 1959 een top is bereikt. In deze laatste periode zijn nog wel verschillen voorgekomen: het midden is droger dan begin en eind. Vanaf 1959 is de lijn opnieuw steil omlaag gegaan.

Dergelijke schommelingen in de neerslag vinden hun oorzaak in ritmische veranderingen in de luchtdrukverdeling op aarde. Over het mechanisme hiervan is men nog slechts zeer ten dele ingelicht. Voorspellingen kunnen nog niet worden gegeven.

De gevolgen voor de landbouw.

De gevolgen voor de landbouw zijn ingrijpend. In de grafiek is het verloop van de opbrengsten van tarwe in Groningen en van rogge in Drenthe aangegeven. Daar nattere perioden samengaan met dalende opbrengsten, werden de opbrengsten omgekeerd getekend, om het evenwijdige verloop van regen- en opbrengstlijnen (m.a.w. het tegengestelde ver-

loop) duidelijker tot uitdrukking te doen komen.

Een blik op de figuur toont dat de overeenstemming groot is. Hierdoor komt iets zeer belangrijks aan het licht, namelijk dat niet alleen de neerslag van het jaar zelf van belang is, waar dat de som van de neerslag van enkele jaren bepalend is. De oorzaak hiervan is, dat de vruchtbaarheid van de grond steeds beter wordt, als het enkele jaren aaneen droog is, omgekeerd steeds slechter na enige natte jaren.

Dit laatste heeft vooral de aardappelcultuur in de Veenkoloniën sedert 1950 ondervonden. Het voortdurend achteruit lopen van de opbrengsten heeft veel verontrusting gewekt. Het lijdt echter o.i. weinig twijfel, dat hieraan voor een belangrijk deel hetzelfde feit ten grondslag heeft gelegen, als wat aanleiding heeft gegeven tot het golfvormige verloop van de opbrengsten in het tijdvak tussen beide wereldoorlogen, namelijk de cumulatieve inwerking van het weer op de vruchtbaarheid van de grond.

Het belangwekkende van dit nieuwe gezichtspunt is dat de vruchtbaarheidstoestand van de grond, die voortdurend onder invloed van het weer geleidelijke veranderingen ondergaat, zichtbaar in zeer belangrijke mate de grootte van de opbrengsten bepaalt. Niet alleen de in de grafiek afgebeelde tarwe en rogge, maar ook vele andere landbouwgewassen hebben in hoofdlijnen ditzelfde verloop vertoond. Toch valt de groeitijd van deze gewassen niet altijd samen en is hun gevoeligheid voor invloeden van het weer verschillend. Een dergelijke overeenstemming is echter mogelijk als de veranderende vruchtbaarheid van de grond zelf hieraan ten grondslag ligt. De invloed hiervan zullen alle gewassen op ongeveer gelijke wijze ondergaan.

De overeenstemming tussen tarwe en rogge is ook merkwaardig. Niet alleen zijn het verschillende planten maar de tarwe groeit op kleigrond,

de rogge op zand- en dalgrond. Toch is het beeld op enkele uitzonderingen na bijna hetzelfde. Dit wil dus zeggen dat de cumulatieve werkingen van het weer zich op beide grondsoorten op gelijke wijze deden gelden en dat dus meer de door de gestage invloed van het weer beïnvloede vruchtbaarheid van de grond voor de verkregen opbrengsten aansprakelijk is dan incidentele verschillen in reactie op willekeurige weersinvloeden van tijdelijk karakter. Het in Groningen en Drenthe gevonden beeld wordt met geringe afwijkingen ook elders gevonden.

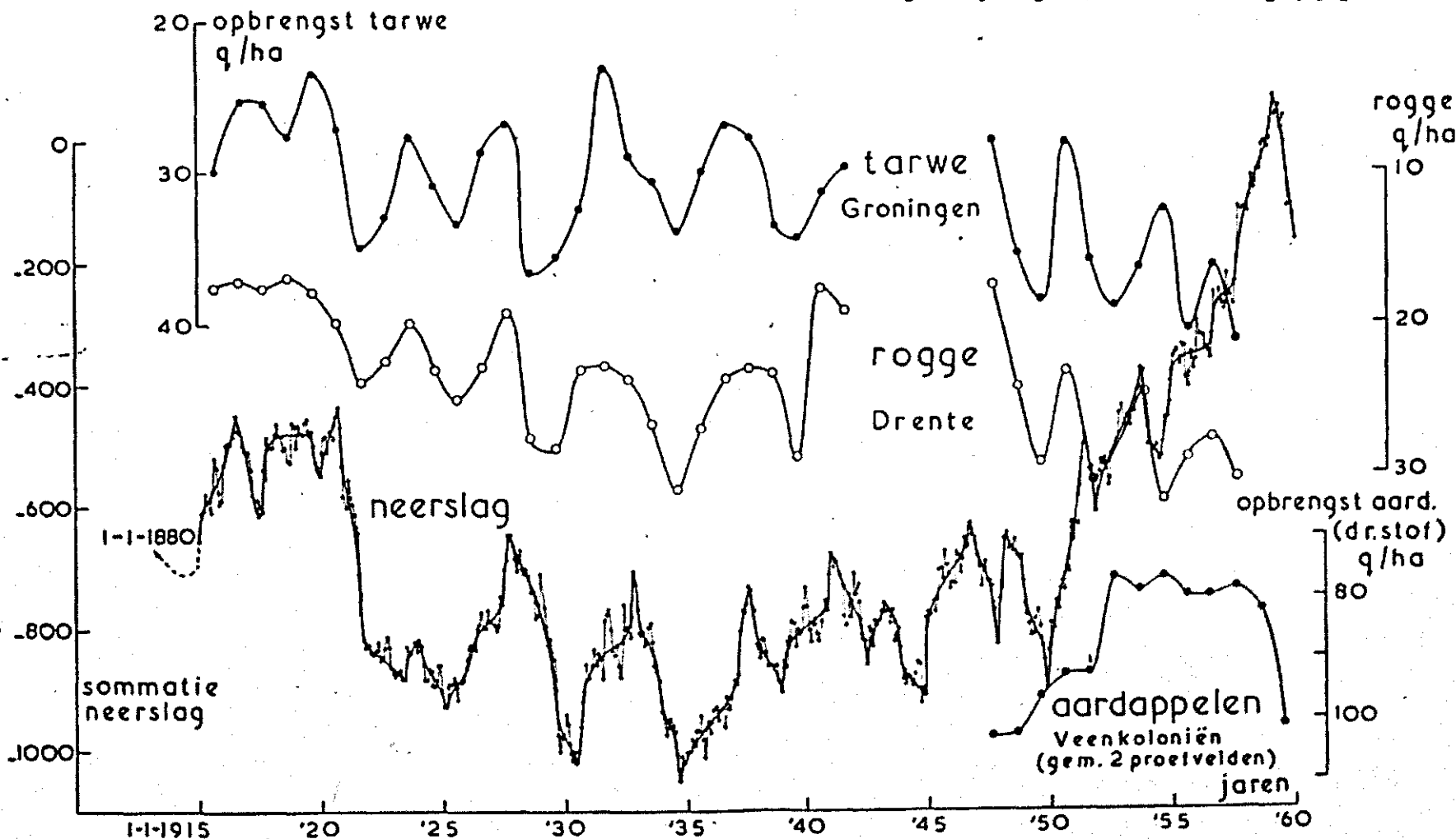
Men zal zich misschien nog afvragen, waaraan wij de zekerheid ontlenen, dat inderdaad de vruchtbaarheidstoestand van de grond als tussenschakel tussen weer en opbrengsten fungeert. Dit is in de eerste plaats zo omdat de „herinnering” aan het weer in voorgaande jaren alleen in de grond kan zijn vastgelegd.

Vruchtbaarheidscomplex wisselt mee.

Een overtuigender argument is, dat het gelukt is door middel van het jarenlang op meerjarige proefvelden voortgezette grondonderzoek ingrijpende veranderingen van de bodemvruchtbaarheid vast te stellen, die precies hetzelfde patroon hebben als de sommatiekromme van de regenval. Dit werd gevonden voor de pH en het beschikbare fosfaat en kalium van de grond. Meer werd er niet bepaald, maar het ligt wel zeer voor de hand, dat ook andere factoren soortgelijke veranderingen hebben ondergaan en dat dit beleid heeft tot belangrijke wisselingen in het vruchtbaarheidscomplex. Anderhalf maal zo hoge opbrengsten in topjaren als in slechte jaren zijn er het gevolg van geweest.

De door de heer Dijkhuis in het Groninger Landbouwblad van 1 april opgeworpen vraag of van een eventueel tweede droog jaar nadeel te verwachten zal zijn, kan dus „zeer in het algemeen” ontkennend worden beantwoord. Dit is uiteraard een schrale troost voor diegenen, wier

vervolg op pag. 4

vervolg van pag 3

gronden geen langdurige droogte verdragen. Het is overigens niet gezegd dat in een gemiddeld te droog jaar catastrofale droogteperioden zullen voorkomen. Dit is slechts bij uitzondering het geval (1921, 1947, 1959)

Uit het onderzoek volgt dat in ons klimaat een teveel aan regen verreweg de nadeligste faktor voor de landbouw is.

Voor het onderzoek volgt hieruit de taak om te pogen de cumulatieve nadelige invloed van te natte jaren zoveel mogelijk te beperken. Een tweede taak is ook de droogtegevoelige gronden de voordelen van droge jaren deelachtig te doen worden.

Tot zover dan enkele uitkomsten van langdurig onderzoek en hieruit gewonnen inzichten. Meerjarige proefvelden in Groningen en Drente hebben deze kennis verschaft. Talrijke Groningers en Drenten hebben in het verwerven van deze gegevens bijgedragen. Van dezen mag A. G. Mulder te Sappemeer, die reeds in 1880 met een dergelijk proefveld begon, dat tot 1934 werd voortgezet en veel gegevens heeft opgeleverd, als pionier met ere worden genoemd. Het leek ons daarom goed om aan de landbouwers in beide provincies een mededeling over de uitkomsten van deze proefvelden te geven.

dr. F. van der Paauw
Instituut v. Bodemvruchtbaarheid
Groningen

Termijnhandel in aardappelen, ja of neen?

(SLOT)

Twee grote knelpunten, die veel deining rondom de termijnmarkt voor aardappelen hebben veroorzaakt, werden in het vorige artikel besloten. Dat waren de openbaarheid van prijsnoteringen en de omstandigheid, dat een te klein aanbod de mogelijkheid geeft om machtsposities op te bouwen. Aan het eerste punt is niets te doen. Er is een openbare termijnmarkt of er is er geen. Degene, die er in zou slagen om een termijnmarkt met geheime noteringen in stand te houden, zou trouwers in landbouwkringen op bitter weinig sympathie kunnen rekenen! Aan het andere vraagstuk is wel wat te doen! De studiec commissie Haccoff heeft suggesties gedaan om de huidige werkwijze nog verder te vervolmaken. Hier wordt gezegd „nog verder te vervolmaken”, want het is toch wel gebleken, dat aan het tot nu toe gebruikte reglement toch niet zo veel mankeerde. Er kon enkele keren worden ingegrepen, de corners in Sirtema werden geen onverdeelde succes en dit voorjaar werden noteringen voor pootaardappelen gestaakt. Nu is het ogenblik genaderd om een aantal conclusies te trekken.

Ervaring nog kort.

Het is twee jaar geleden, dat de termijnmarkt voor aardappelen ging draaien. De deelnemers aan de termijnhandel hebben dus nog maar twee jaar ervaring met het nieuwe instituut kunnen opdoen. Degenen, wier ervaringen bitter waren, zullen zeggen dat die twee jaar genoeg zijn geweest. En waarom zou een termijnmarkt niet als elke andere nieuwe instelling kinderziekten mogen hebben? Het zou van grote verstandelijke begaafdheid en diep inzicht getuigen om na zo'n korte tijd tot een weloverwogen oordeel over het nut van een termijnmarkt voor aardappelen te komen. Hier zal niet gezegd

worden, dat de aardappelhandelsorganisaties niet tot zo'n prestatie in staat zouden zijn, maar de reacties uit die kringen lijken sterk emotioneel bepaald, wat wel eens een gevolg zou kunnen zijn van spanningen veroorzaakt door het angstvallig verhullen van het werkelijke bezwaar tegen de aardappeltermijnmarkt.

Als men zich realiseert, hoe men de landbouworganisaties er te elfdier ure bij heeft gesleept, hoe men in april 1958 de directeur-generaal van de voedselvoorziening de aardappelmarkt plechtig heeft laten openen en hoe men driekwart jaar geleden nog een studiec commissie liet starten, dan wordt de afwijzende houding van de aardappelhandelsorganisaties niet alleen onbegrijpelijk, maar bijna onbegrijpelijk.

Voor een goed werkende termijnmarkt.

De commissie onder leiding van prof. dr. J. F. Haccoff heeft suggesties gedaan ter verbetering van de tot nu toe gevolgde werkwijze. Zij komen in hoofdzaak hierop neer, dat het opbouwen van machtsposities wordt belemmerd en een reële prijsontwikkeling op de termijnmarkt wordt bevorderd.

Omdat er uiteindelijk geen enkel telersbelang gediend is met een prijsbeeld op de termijnmarkt, dat door allerlei machtsposities vertekend is, hebben de landbouworganisaties zich achter het standpunt van (de meerderheid van) de commissie-Haccoff gesteld: mits een aantal verbeteringen wordt aangebracht is de aardappeltermijnmarkt economisch nuttig en gewenst. Degene, die deze serie artikelen heeft gevolgd, zal het niet bevreemden, dat het antwoord op de vraag: Termijnhandel in aardappelen, ja of neen? luidt: ja, een goed werkende aardappeltermijnmarkt!

De organisaties van de aardappel hebben dit niet op kunnen brengen. Het schijnt, dat de inhoud van de interim-adviezen van de commissie-Haccoff de oordeelvorming in aardappelhandelskringen maar weinig beïnvloed heeft. Ware wel de nodige

aandacht aan deze adviezen geschonken, dan had toch zonder veel moeite de conclusie bereikt kunnen worden, dat de voorgestelde verbeteringen zouden moeten worden beproefd. Nu heeft de meerderheid zonder meer 't vonnis geveld: de termijnmarkt voor aardappelen is uit den boze en zal nooit iets goeds worden.

Als landbouw er bij blijven.

Als gevolg van de houding van de aardappelhandel was de op basis van pariteit werkende Nederlandse Vereniging voor de Termijnhandel in Aardappelen tot machteloosheid gedoemd. Elke voorziening bedoeld om de termijnmarkt voortgang te doen hebben zou immers op tegenwerking van handelszijde mogen rekenen. Tussen de vereniging en de N.V. Nederlandse Liquidatiekas bestond een overeenkomst, volgens welke de termijnmarkt door de kas zou worden beëindigd, als de schadelijkheid voor de aardappelhandel werd aangetoond. Gezien de uitspraak van de commissie-Haccoff was van dit laatste natuurlijk geen sprake. De Nederlandse Liquidatiekas is thans volkomen vrij om te doen en laten met de termijnmarkt wat zij wil, omdat de vereniging zonder zich op die schadelijkheid te beroepen de overeenkomst heeft opgezegd (en zich daarmee dus zelf heeft uitgerangeerd).

Ondertussen is blijkens persberichten door de heren prof. Weyer, mr. Van Riel en Van Marle een stichting opgericht ter bevordering van de instelling van termijnmarkten in produkten van de Nederlandse landbouw. Deze stichting zou zich bezig houden met het verlenen van haar diensten bij 't vormen van lichamen, die door het aangaan van overeenkomsten met de N.V. Nederlandse Liquidatiekas termijnmarkten in het leven willen roepen. Er is weinig fantasie nodig voor de veronderstelling, dat de Liquidatiekas de stoot heeft gegeven tot de oprichting van deze stichting en dat het geval in de eerste plaats bedoeld is om de voort te zetten aardappeltermijnmarkt weer een organisatorisch „dak” en enige blinding met het bedrijfsleven te geven.

Twee feiten worden duidelijk: in de eerste plaats dat de termijnmarkt voor aardappelen straks weer gaat beginnen voor het komende seizoen en in de tweede plaats, dat de georganiseerde landbouw stappen zal moeten doen om zijn wens, een goed werkende aardappeltermijnmarkt, in vervulling te doen gaan. Deze feiten leiden tot de slotsom, dat de landbouworganisaties moeten trachten, hetzij direct of indirect, hun invloed aan te wenden bij de nieuwe stichting, die de instelling van een termijnmarkt voor aardappelen wil bevorderen. Het is voor de landbouw van belang om mee te kunnen praten over de inhoud van het voor een goede gang van zaken op de termijnmarkt zo belangrijke reglement. En dan, wie zal zeggen of de stichting zich tot de termijnhandel zal blijven bepalen?

Str.

Studiec commissie voor de zuivelproblemen is aan het werk „Buitengewoon moeilijk en delicaat probleem”

De door de minister van landbouw en visserij ingestelde studiec commissie voor de zuivelproblemen heeft donderdag 12 mei 1960 onder voorzitterschap van oud-minister dr. A. Vondeling een aanvang gemaakt met haar werk, nadat de commissie — bij verhindering van minister Marijnen, die tengevolge van de te Brussel voortgezette EEG-besprekingen verstek moest laten gaan — was geïnstalleerd door de secretaris-generaal van het departement, dr. J. H. Patijn.

Dr. Patijn gewaagde in een korte installatierede van de bezorgdheid van de minister van landbouw en visserij over de ontwikkeling met toenemende moeilijkheden in de zuivelsector, die voortkomen uit de sneller dan het verbruik stijgende produktie. Deze Europese ontwikkeling is voor de zo sterk op export ingestelde Nederlandse zuivelsector in het bijzonder nadelig, omdat wij niet alleen te maken hebben met de stijging der eigen produktie, maar bovendien met de teruglopende afzetmogelijkheden voor onze zuivelprodukten in andere Europese landen. In de laatste drie jaar is de voortbrenging van melk ongeveer tien pct. gestegen en dat is gepaard gegaan met een steeds groter produktie van onze industriële zuivelprodukten kaas, condens, melkpoeder en boter en steeds lagere prijzen, zowel voor export als bij afzet op de binnenlandse markt. De stijgende lijn in de produktie gaat bovendien nog steeds voort. Wij staan dan ook voor fundamentele moeilijkheden. De taakomschrijving van de commissie, advies uit te brengen over de vraag of er aanleiding is tot het treffen van bijzondere maatregelen, hetzij ter bevordering van de afzet en de hoogst bereikbare opbrengst, is opzettelijk ruim gesteld om de commissie in de gelegenheid te stellen het gehele terrein in ogenschouw te nemen en naar goeddunken bepaalde problemen nader te behandelen. De minister van landbouw realiseert zich, dat de commissie voor een buitengewoon moeilijk en delicaat probleem staat, maar de bewindsman hoopt niettemin — zo verklaarde dr. Patijn — dat het

mede dank zij de inspanning der commissie zal gelukken in nauwe onderlinge samenwerking de juiste koers uit te zetten voor de toekomstige ontwikkeling van de melkveehouderij en de zuivelbereiding in ons land.

Studeren — sorteren.

De voorzitter der commissie, oud-minister dr. A. Vondeling, zag in zijn antwoord de ruime taakstelling weliswaar als een volmacht, die van bijzonder vertrouwen in de commissie getuigt, maar ook als een duidelijk teken van de ernst van de zuivelsituatie. De commissie staat in een zo moeilijk vraagstuk voor een zware opgave, in het bijzonder gelet op de korte voor haar werk beschikbare tijd, althans in eerste aanleg, waar het advies, mogelijk een interim-advies, verwacht wordt vóór 1 september 1960. Het onderwerp is in de loop der jaren veelvuldig bestudeerd en er is veel materiaal voorhanden.

De ongewoon korte tijd betekent welhaast dat de commissie vermoedelijk meer zal moeten sorteren dan studeren om op die wijze de taak der regering te vergemakkelijken, in welk verband dr. Vondeling tevens de wens tot uitdrukking bracht te komen tot een eensluidend advies.

Prijs baconvarkens andermaal verhoogd

In verband met een verdere stijging van de varkensprijs heeft het bestuur van het Produktschap voor Vee en Vlees besloten de prijs voor baconvarkens ingaande maandag 16 mei a.s. met 10 ct per kg te verhogen.

Dientengevolge zal met ingang van de genoemde datum voor baconvarkens in de kwaliteitsklassen 1 t.m. 4 een prijs gelden van resp. f 2.14, f 2.10, f 2.06 en f 2.02 per kg koud geslacht gewicht.

Mededelingen Keuringsdienst Veenkoloniën v/d N.A.K. Selectieproblemen?

De mogelijkheid bestaat dat in 1960 in verschillende percelen vrij zwaar zal moeten worden geselecteerd om het perceel in klasse te behouden. Dit kan wel eens tot gevolg hebben dat de vakbekwame selecteurs niet voldoende tijd hebben om de aan hun zorgen toevertrouwde percelen goed te selecteren.

De vakbekwaamheid van pootaardappelselecteur ligt in het herkennen van zleke en lijdende planten en niet in het trekken en in de zak stoppen. Veel kostbare tijd zal daarom kunnen worden bespaard als een selecteur zelf niet zal behoeven te trekken.

Daarom is uitgezien naar een methode, waarbij de zleke planten etc. met een kleurstof gemerkt worden door de selecteur, waarna een ongeschoolde kracht deze planten kan verwijderen. Een oplossing hiervoor is gevonden in een kleine drukspuit

die een inhoud heeft van ongeveer 2 liter en met riemen o.a. als een rugzak op de rug gedragen kan worden. De spuit wordt in de handel gebracht door de firma Verlaan in Nijmegen. De prijs van deze spuit f 87,-, behoeft voor de aanschaf ervan geen bezwaar te zijn. Het kleuren van de te verwijderen planten kan daarbij geschieden met goed opgeloste koperbevattende bestrijdingsmiddelen (± 7 à 10%). Het toevoegen van een uitvloer is gewenst.

Vooraf voor telers en organisaties met grotere voor de keuring aangegeven oppervlakten kan dit misschien een oplossing voor het selectieprobleem geven.

Op een in de Veenkoloniën gehouden demonstratie bleek van telerszijde grote belangstelling te bestaan. In verband met de levertijd zal een tijdige bestelling gewenst zijn.